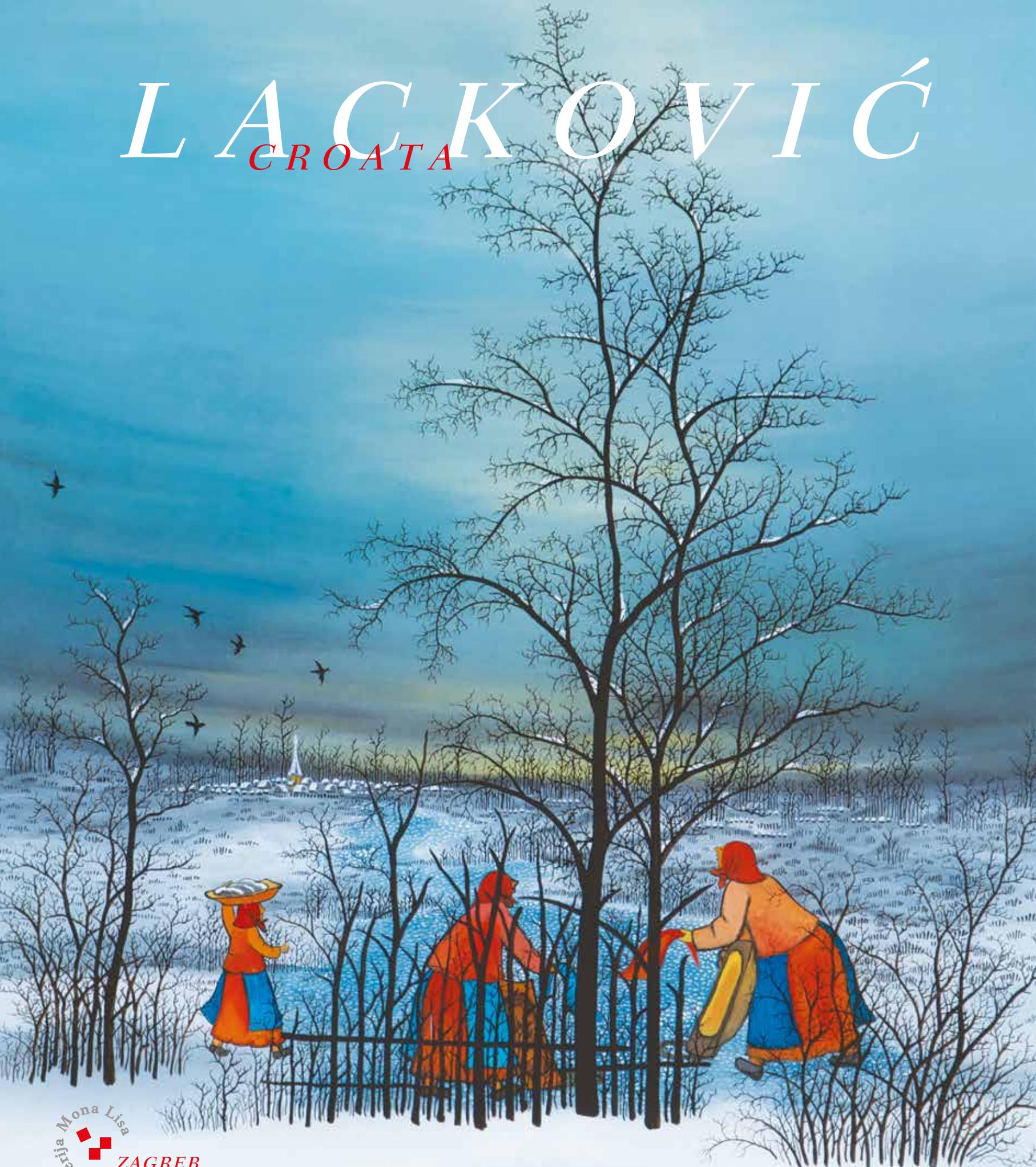

LACKOVIĆ

CROATA

< naslovnica

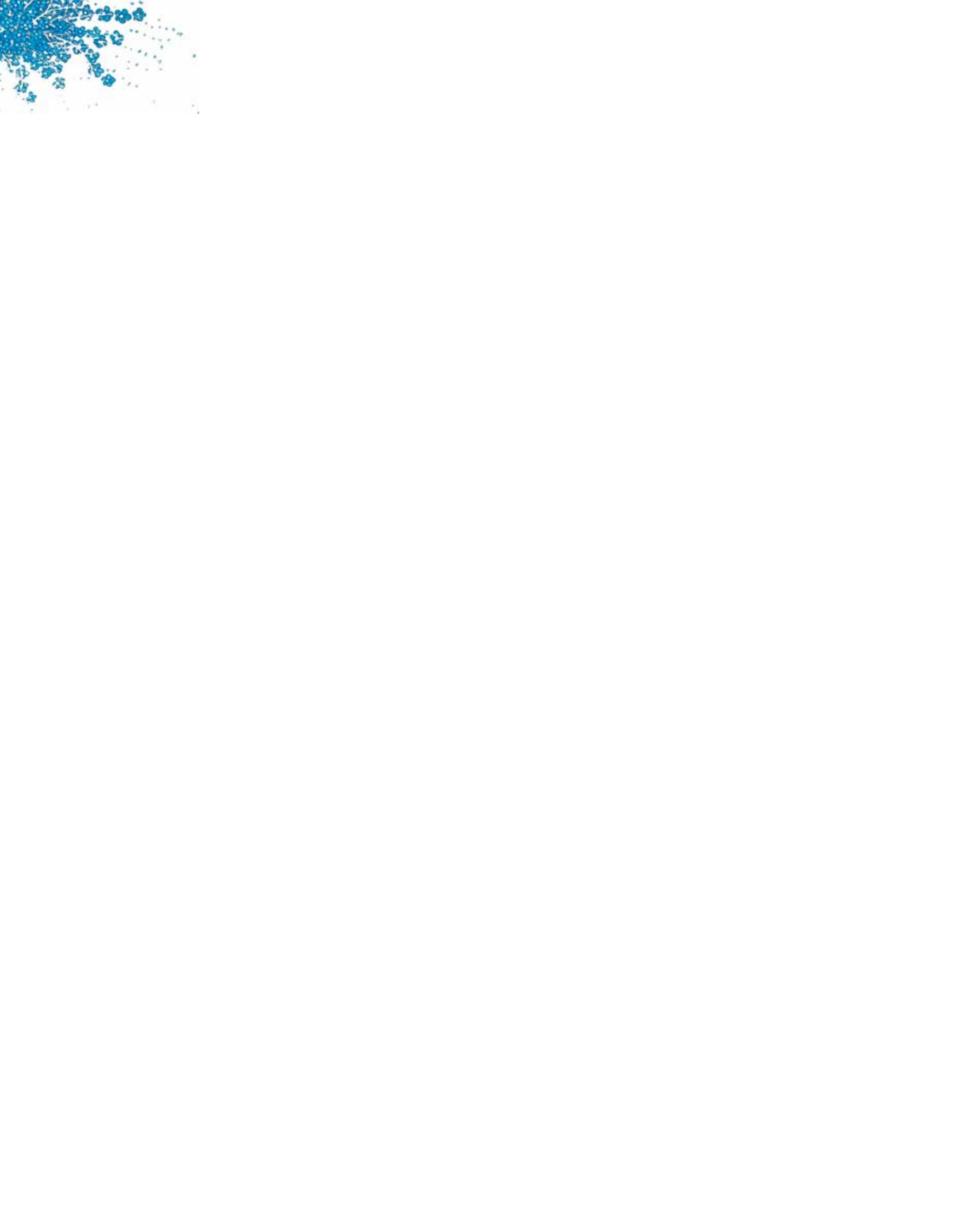
6

PRALJE

1969., ulje na staklu, 45 x 40 cm

Ivan Lacković Croata

Ivan Lacković Croata

izložba

Zagreb, listopad 2018.

POUČAK O LJEPOTI STVARANJA

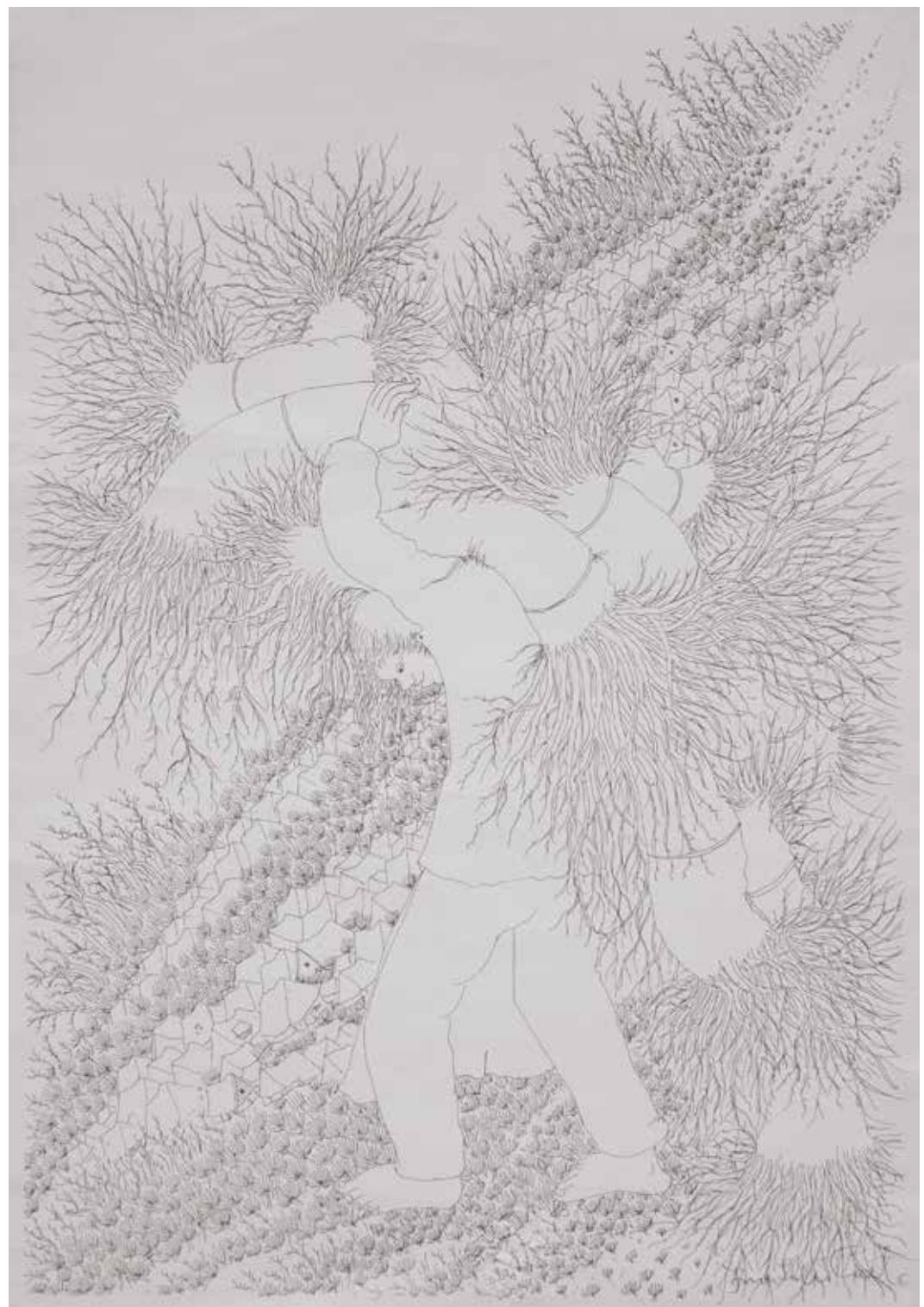
Bilo je to u Pistoji prije nekih dvadesetak godina, na početku novoga milenija. U crkvi¹ stradaloj od bombardiranja tijekom II. svjetskog rata u čijoj su unutrašnjosti ostavljene porazbacane gromade razrušenog zida da opipljivo podsjećaju na ratne strahote. U takvom - arhitektonski snažnom i ruinama zakrčenom - prostoru, nježnost umjetničkoga tkanja Ivana Lackovića Croate pričinjala se osobito krhkog, nekako nezaštićenog. Pored dominantnih kamenih blokova, njegovi su radovi tražili brižnost, blisku i neposrednu poput cvijeta na dlanu.

Na otvorenju se okupila, doduše fragmentarno, kulturna elita drevnoga toskanskog grada. Dojmljiva je bila otvorenost kojom je talijanska publika prihvaćala Lackovićevu umjetnost, bila je to očigledna sklonost za ruralne i pastoralne, skromnim postupkom idealizirane motive i prateću im nepretencioznu poetiku, a ne tek prigodna i kurtoazna simpatija za neka egzotična ostvarenja iz duboke europske, provincialne zabiti. Vidljivo je to bilo po udijeljenoj pozornosti, raspitivanjima i postavljenim potpitanjima o autoru i njegovu radu (štoviše, saznah tada da je djelo našega slikara nadahnulo i stihove, posvećene mu, na talijanskom).

I sve to, sva ta pažnja - unatoč neposrednoj prisutnosti veličina poput della Robbia (tu, svega nekoliko koraka odavde na nedalekom trgu) ili proslavljenoga sugrađanina Marina Marinija u muzeju koji nosi njegovo ime - svjedočila je o visokom stupnju percepcije jednoga djela. No vjerojatno grijesim kad kažem unatoč, možda je upravo odrastanje u takvome okruženju lokalnu publiku dovelo do sposobnosti uvažavanja i osjećaja za drugačiju formu koju je na svoj osobit, jednostavan način iskazivao i Lacković Croata.

I sama organizacija te male, mogli bismo reći usputne izložbe, bila je zapravo indikativna za Croatu; Tvrtko Klarić, predani talijanist i poduzetni kulturni pregalac, posjetio ga je i iznio mu svoju ideju, rekao gdje će se izložba održati i to je bilo dovoljno. Stvaratelj je izdvojio određeni broj slika (nisam više siguran je li ih bilo deset ili dvadeset, no nije ni bitno za poantu ove priče) i bez traženja ikakvoga jamstva predao ih na volju organizatoru. Više puta sam, s raznih strana, čuo kazivanja ljudi o toj spremnosti kojom je udovoljavao raznim prijedlozima i prohtjevima. Bila je to jednostavnost analogna onoj kojom je produciraо svoju umjetnost.

¹ Riječ je o crkvi San Giovanni Battista iz 15. stoljeća koja se sada koristi kao izložbeni centar.

1

BREME

tuš na papíru, 48 x 33.5 cm

A Lackovićev mi rad doista izgleda kao neprestano pjevušenje, nipošto suviše glasno; njegova linija, ni deblja, ni tanja (usporedimo li crtež i sliku, lako ćemo se uvjeriti da je to samo popunjena ploha između dvije crte zbog čega možemo govoriti o koloriranim ilustracijama), uvijek ista, linija koju odlikuje neprestani pokret, rast, račvanje i postojani novi rast... melodija je koja se širi i grana u polifonu strukturu poput konca koji teče bez konca, sve dok ga ruka koja drži iglu, pardon, pero (*stilus*) drži i vodi...

I teče tako sveudilj Lackovićeva linija, nikad u oštem kutu (doduše, dvije se linije mogu spojiti u oštrini zabata ili crkvenoga tornja ili pijetlova kljuna), uvijek barem malo uzbudljiva i nježna (čak ni stopala, bilo bosa ili u cokulama, ne stupaju čvrsto, nego kao da miluju zemlju), obla (ali bez baroknoga pretjerivanja) i glatka (što staklena i/ili papirna podloga dodatno podcrtava), teče u raznim tonalitetima, kao da je provučena kroz njih. Dakako, kolorit je taj koji se izmjenjuje. Jedan te isti crtež čas je u hladnom, sad pak u toploj tonalitetu. Prebačen iz dura u mol i obratno. Istovrsno izmjenama godišnjih doba.

2
ŽENE 2001.
tuš na papiru, 43 x 41 cm

Budući da ne vladam *lackovićianom*, obimnom literaturom o Lackoviću - dakle, nipošto nisam *lackovićolog* - poslužit će se tek jednim maturalnim radom, točnije autorovim razmišljanjem koje je tom prilikom maturantica zabilježila: „Potočnica ti je cvijet pred kojim svi bježe. I ime joj je slatko: „Non dimenticare di me“, „Vergissmeinnicht“. Ja sam ti tu nježnu, plavu potočnicu uzeo kao nekakav svoj simbol, zaštitni znak. (...) Čudan je to cvijet. (...) U umjetnosti (...) ono što ti godi za dušu i izraz to ćeš izabrat. Išao sam za tom plavom bojom koja baš nije omiljena u umjetnosti i nisam se prevario. Umjetnost je jedna predivna avantura. Svakog dana ideš u nepoznato iako su motivi poznati. I ovaj kist dobro poznaješ, a nikad ne znaš što će ispod njega izaći. Ovo staklo, ovu zimu, radil sam hiljadu puta, a uvijek se veselim ponovno što će ispasti. To je ta ljepota stvaranja, da čovjeku svaki dan daje nove nade.“²

Nikako da se odmaknem od jednostavnosti. Ona se ponovno iskazuje u ovome citatu kao temelj autorova pristupa životu i umjetničkoga izraza koji iz njega izrasta. I tako nas je Lackovićevo isticanje potočnice, odnosno iskanja te plave boje, ponovno vratilo u Pistoju; podsjetilo na tzv. *Della Robbia blue*, termin kojim se opisuje svijetlo plava koja je ipak nešto dublja od boje nezaboravka. A Ivan Lacković Croata uspio je upravo u tome na što nas opominje ime toga „čudnoga“ cvijeta: da postane i trajno ostane nezaboravan.

Nikola Albaneže

² Marija Henc, Maturalni rad Ivan Lacković Croata, Centar za odgoj i obrazovanje u kulturi, Zagreb, 1989.

3

PROSCI

1964., ulje na staklu, 52 x 45 cm

4

CVIJEĆE U PEJZAŽU
1964., ulje na staklu, 47 x 37 cm

5

ZIMA

1966., ulje na staklu, 40 x 61 cm

6

PRALJE

1969., ulje na staklu, 45 x 40 cm

7

ZIMA

1966., ulje na staklu, 24 x 54 cm

8

CRNE PTICE

1969., ulje na staklu, 45 x 40 cm

[detalj u prirodnoj veličini >](#)

9

DUGA PLAVA ZIMA

1970., ulje na staklu, 40 x 100 cm

Jednom mi je prof. Hegedušić rekao kako se jedna slika radi cijeli život, sve dok od nje ništa ne ostane. Dugo mi je trebalo da to shvatim. Čovjek mora svoju nit tako dugo vući dok te po njoj svi ne prepoznaju i ne postaneš dosadan. Tek onda možeš poći dalje. A ići dalje znači opet se malo vratiti u djetinjstvo, opet malo zagrabitи u uspomene. Kad slikam ja sam tko zna gdje. Možda u Podravini hodam po Vinogradu, ili sam u staroj kleti, a ovdje ruka sama zna kaj treba napraviti.

10

CRVENI ZDENAC

1970., ulje na staklu, 60 x 70 cm

11
LET PTICA

1974., ulje na staklu, 25.5 x 35.5 cm

12

TRI KRAVICE

1972., ulje na staklu, 25 x 35 cm

Potočnica ti je cvijet pred kojim svi bježe. I ime joj je slatko: Non dimenticare di me, Vergissmeinnicht. Ja sam ti tu nježnu, plavu potočnicu uzeo kao nekakav svoj simbol, zaštitni znak. Ona je rasla do naše kuće, po grabama uz potoke i mi djeca smo je brali. Još je za pedalj narasla u vazi, ako smo joj mijenjali vodu. Najprije je bila plava, onda sve svijetlijala do bijelog. Čudan je to cvijet. Žuti lopoči i te plave potočnice po barabama i jarcima u proljeće. I suho granje.

U umjetnosti se mora probati sve, nema zabranjenih tema. Ono što ti godi za dušu i izraz to ćeš izabrati. Išao sam s tom plavom bojom koja baš nije omiljena u umjetnosti i nisam se prevario.

13
POTOČNICE
1976., ulje na staklu, 35 x 30 cm

14

CRVENI ZDENAC

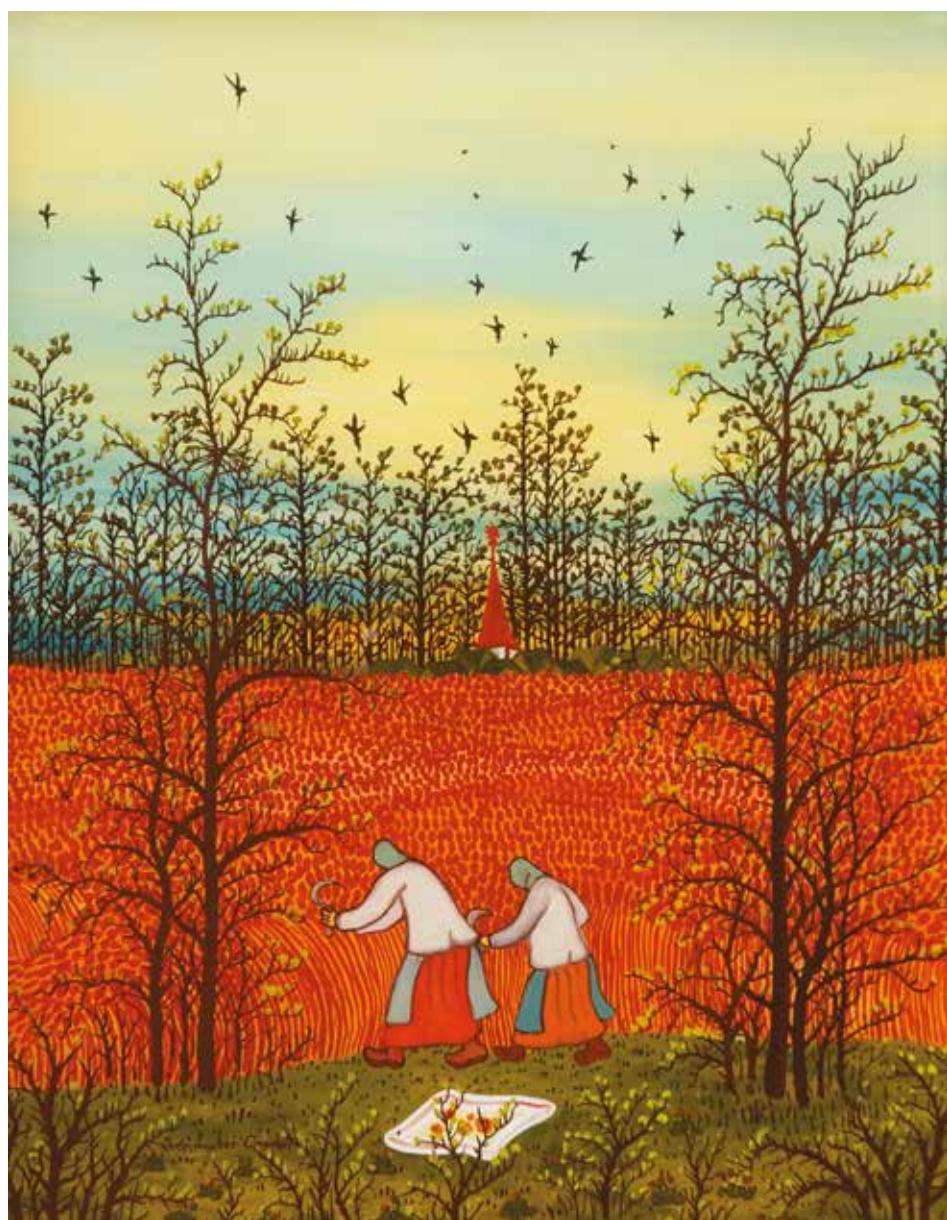
1975., ulje na staklu, 20 x 40 cm

15

PLAVA ZIMA

1978., ulje na staklu, 45 x 40 cm

16
ŽETVA

1974., ulje na staklu, 25 x 20 cm

17

CRVENI PIJETAO

1983., ulje na staklu, 45 x 40 cm

18

ŽENA S POTOČNICAMA

1988., ulje na staklu, 21.5 x 21.5 cm

19

POVRATAK KUĆI

1988., ulje na staklu, 21.5 x 21.5 cm

Umjetnost je jedna predivna avantura. Svakog dana ideš u nepoznato iako su motivi poznati. I ovaj kist dobro poznaješ, a nikad ne znaš što će ispod njega izaći. Ovo staklo, ovu zimu, radil sam tisuću puta, a uvijek se veselim ponovno što će ispasti. To je ta ljepota stvaranja, da čovjeku svaki dan daje nove nade.

20

PLAVA ZIMA

1980., ulje na staklu, 46 x 56 cm

21
POTOČNICE
1983., ulje na staklu, 15 x 15 cm

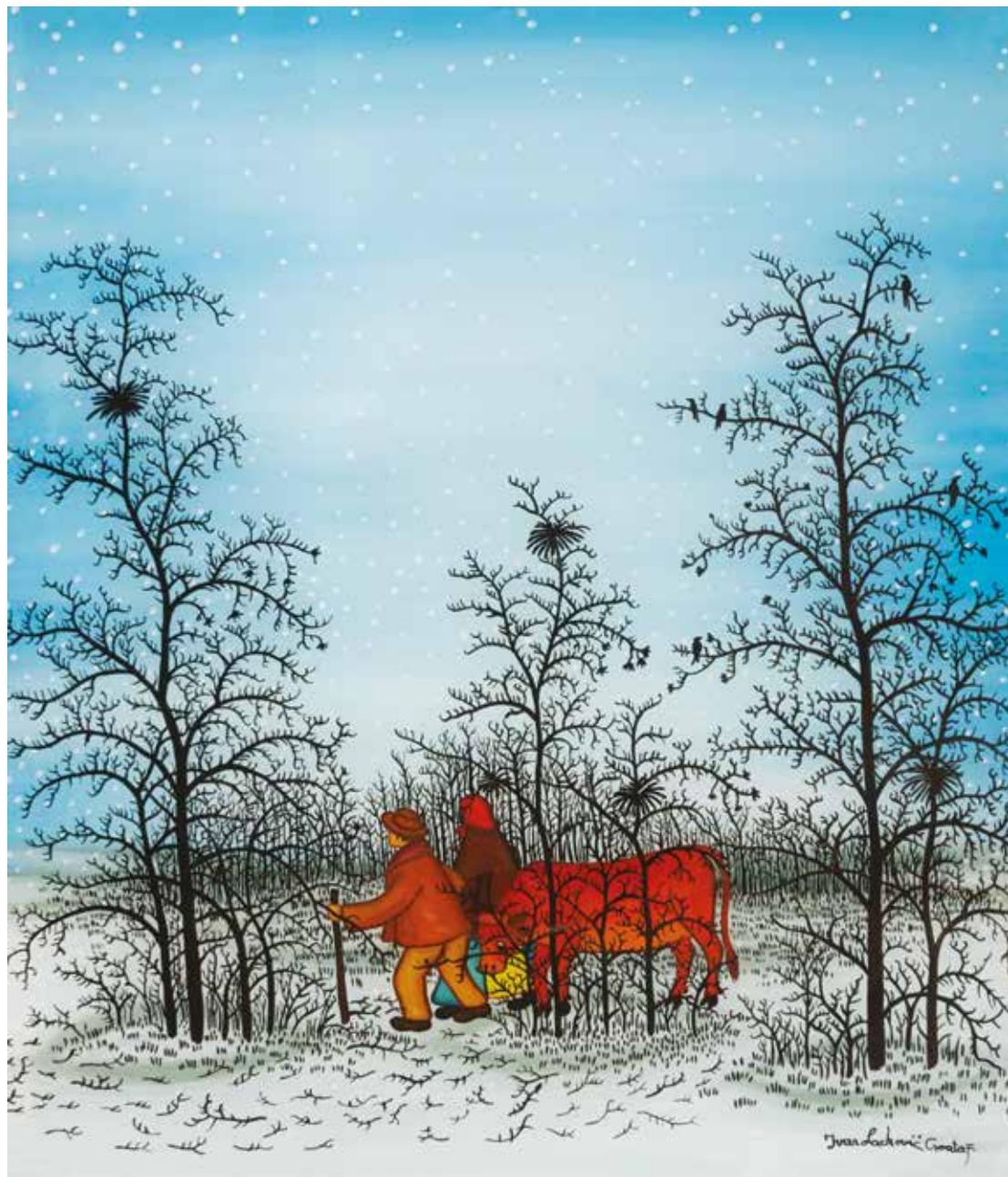
22
MAČAK
1986., ulje na staklu, 15 x 20 cm

23

TRI ZVONIKA

1993., ulje na staklu, 20 x 53 cm

24

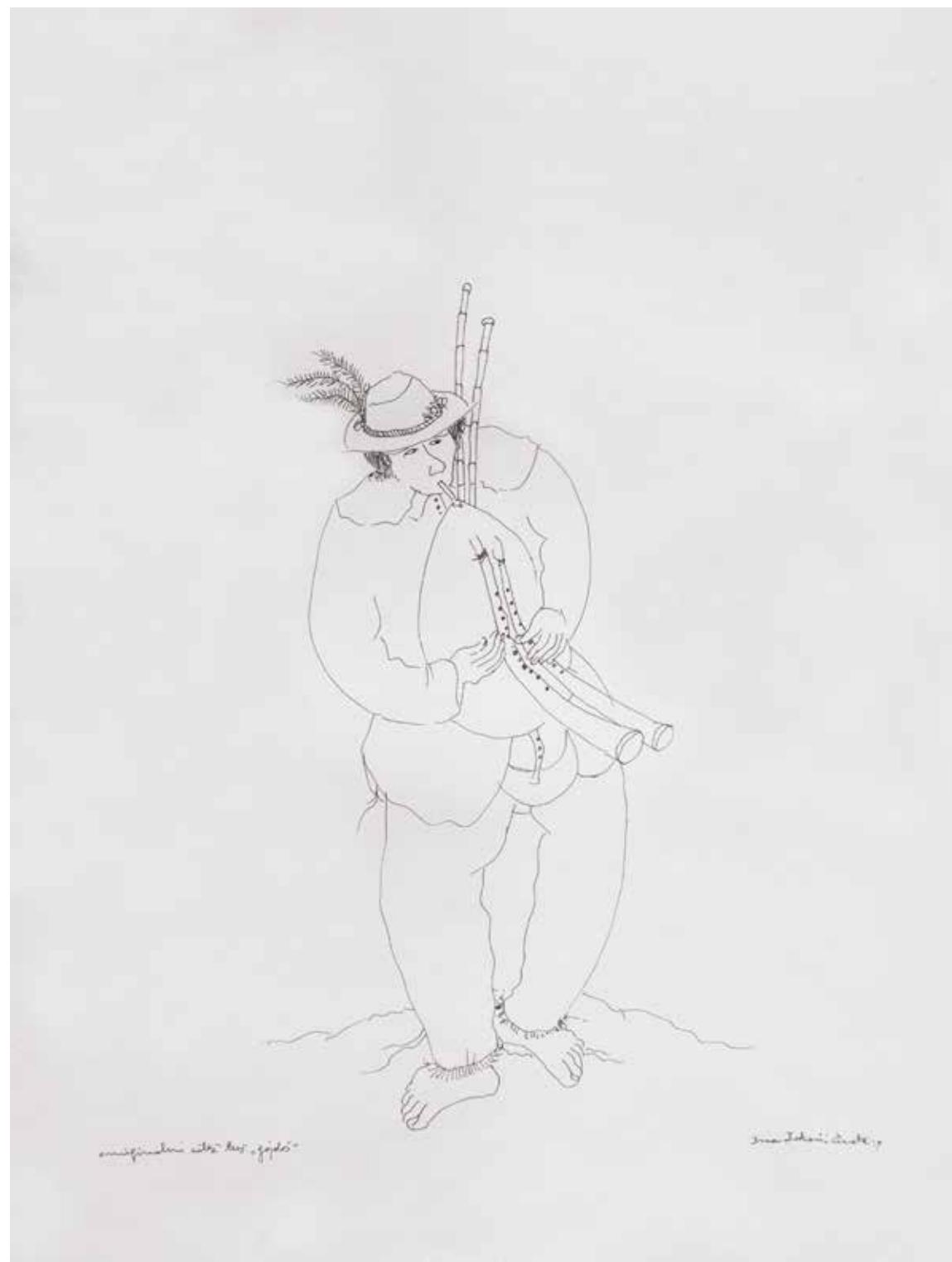
NA PAŠI

1998., ulje na staklu, 30 x 25 cm

25

ZIMSKO PREDVEČERJE U BATINSKOJ
1988., ulje na staklu, 20 x 53 cm

26
GAJDAŠ
1989., tuš na papiru, 40 x 30 cm

27

U NOĆI

1989., ulje na staklu, 30 x 25 cm

28

DVOJE S LAMPASSEM U NOĆI
1992., ulje na staklu, 30 x 25 cm

29

ZIMSKA NOĆ

2000., ulje na staklu, 20 x 28.5 cm

30

DUGA SIVA ZIMA

1995., ulje na staklu, 20 x 52 cm

31

ZIMSKO JUTRO

1998., ulje na staklu, 20 x 54 cm

32

CRVENI BUNAR

1988., ulje na staklu, 24 x 24 cm

33

U ZIMSKO PREDVEČERJE

2000., ulje na staklu, 20 x 55 cm

34

ZIMA U BATINSKOJ

1991., ulje na staklu, 20 x 55 cm

ŽIVOTOPIS

Ivan Lacković Croata rodio se 1. siječnja 1932. godine u selu Batinska u Podravini. O svom rođenju Lacković sam pripovijeda da je zapravo rođen 27. prosinca 1931. godine, ali ga je majka Terezija po tadašnjoj praksi upisala 1. siječnja da bi kasnije bio pozvan u vojsku. Majka mu je bila prisiljena, nakon rane muževe smrti, preuzeti sav teret odgoja i uzdržavanja obitelji. S urođenom strogošću, ozbiljnošću i osjećajem za pravdu podigla je svoja tri sina (četvrti Petar umire sasvim mlad). Iako sama nije pohadala škole kod svoje je djece od malih nogu razvila ljubav za knjigu.

O svom djetinjstvu Lacković priča:

Počeo sam ići u školu 1939. g. u Kalinovac. Moj zaselak Batinska nije imao škole. Pješaćili smo 6 km. Navek se sjećam kako su bile krasne zime. Bil je veliki snijeg, danas takvih snjegova više nema. Ujutro je uvijek netko od starijih išao ispred nas pa nam je pregazil prtinu. Iza njega išli smo mi u redu, nas 13, jedan za drugim. Vidle su nam se samo kape. Išli smo u školu na cijeli dan. Svatko je imao svojega žutoga kruha, malo sira, špeka, jajca i crvenu škljocu.

Oko Batinske su nepregledne livade i šume. Bilo je malo polja jer je takva zemlja gdje ne rastu pšenica i kukuruz. Išlo se s kravama na pašu; svinja nije bilo. Zadaće smo pisali u školi. Imali smo čitanku, računicu; pločica je bila od kamena. Na njoj su bili crveni redovi. Imali smo kamenu pisaljku i biježnicu za krasopis.

Moja ulica u kojoj sam se rodil zove se Ravna.

Ali nije ravna - grbava je, sva vijuga. Iza kuće su polja, a svi prozori gledaju u šumu. Tu su se ljudi oduvijek bavili poljoprivredom.

Nije bilo industrije, samo jedan motorni mlin u kojem smo mleli kukuruz, ne pšenicu, jer se onda kruh pretežno pekel od kukuruznog brašna. Pšenica se sijala samo za kolače. Svaka kuća je imala u dvorištu krušnu peć i u njoj se pekel kruh za cijeli tjedan.

I tako se to živjelo; u proljeće se oralo, ljeti žito kosilo, sijeno sušilo, u jesen je bila berba...

U selu su ljudi bili siromašni. Išlo se raditi na nadnicu.

Već 1948. radio sam za mjesečnu plaću od 120 dinara.

Tih godina bile su jake zime, puno snijega. Mi djeca smo gradili tunele, skupljali ga drvenim lopatama na gomile visoke do krova i to su nam usred ravnica bila brda s kojih smo se spuštali na drvenim sanjkama. Voljeli smo zimu, jer nije bilo posla. Samo smo se igrali. Kad se zamrznuo potok Čivićevac jurili smo po njemu na malim santama leda i gurali se štapovima. Ili se vrtili oko zabitog kolca ko na ringišpilu. Dječje igre, kao na Brueghelovim slikama. Bilo je lijepo.

U kući nas je bilo puno, desetero. Ujutro smo jeli žgance i mleko, rijetko bijelu kavu. Spavali smo sví u jednoj velikoj, dugačkoj sobi. Drvene grede. Ispod svakog kreveta bio je jedan manji koji se izvlačio za nas djecu. U sobi je bila jedna velika peć na kojoj se uvijek grijal veliki lonac s vodom. Naravno, imali smo i puno mačaka. I krave. Konja nismo imali nikad jer su Lackovići bili veliki bokci.

Moj otac je umro vrlo rano, kad sam ja imal 13 godina, tako da je majka bila prisiljena preuzeti sav teret odgoja i uzdržavanja obitelji.

Majka nam je bila jako stroga, niskog rasta, pognuta, nikad nije išla u školu. Jedino kaj je znala čitati velika slova iz molitvenika. Govorili smo joj Vi, mama. Uvijek smo morali navečer doma čitati.

Zimi su se navečer skupljale prelje. To je bio pravi svetak za nas djecu jer nismo morali ići spavati. U rolju se pekel krumpir s lukom, kokice, koštice, sušene kruške, jabuke. Žene su pričale razne strašne priče o duhovima.

Bio je običaj da dečki idu u selo već sa 16, 17 godina. Najljepše su bile svadbe. Skupili su se pod prozorom mladi iz cijelog sela. Oni se nisu gostili, ali su mogli plesati. A svadba je trajala po tri dana. Prva večer je bila žalosna jer se mladenka oprštala od svojih roditelja i ukućana. Svi plaču. Ja to nikad nisem mogel slušati. Poslije pola noći je bilo veselije. Drugi dan su od mladenke vozili posteljinu, troja kola. Pjevalo se: Kreću kola iz majčina dvora, svaka majka zaplakati mora, mora, mora makar joj se neće, jer se ruho njene kćeri kreće.

To su bili jako lijepi običaji.

A naša mati bila je stroga. Nije nas puštala u selo do kasno. Uvijek bi govorila u 12 sati morate biti doma. Sjela bi na krevet, pritrnula petrolejku i čekala nas.

Mislim da je moje djetinjstvo bilo sretno. Eh, kad bi mi se sve to natrag vraćilo, sve bih dao kad bi moglo biti kak je onda bilo. Da i siromaštvo. Zašto? Zato što sada sve ide prebrzo. Jedino se ne bih mijenjao za slikarstvo. Da mi ne znam tko da ne znam što... Ja se nikad nisam ni ne znam baviti nečim drugim. Uvijek sam se igral olovkom i bojom, to je bila moja zabava. Nisam se znal kartati, nisam nikad trčal za onim za čim su drugi trčali.

Zbog teškog nadničarskog života na selu 1957. odlazi Lacković u Zagreb u potrazi za boljim životom. O slikarstvu u to vrijeme gotovo da i ne razmišlja. Sigurno ne kao o budućem pozivu. O tom razdoblju priča:

Oženil sam se 1954. i otišel u Kloštar Podravski na 3 godine. Kuća u Kloštru je bila velika sa bijelim zidovima. Po njima sam slikal gladiole, more, berbu grožđa, barke. Išel sam i drugima risati slične motive. Nisam znal ništa, nisam mislio šta će od toga biti. Da, čul sam za Generalića, znal za Hegedušića, ali Hlebine su daleko od nas 35 km. To ti je onda bilo kao da si iza Karpata. Nove slikarske ideje nisu dopirale do nas. A ja sam risal mačuhice, gladiole, kopiral sam. Da narišem samoga sebe to mi nije bilo lepo.

Nisam ni sanjal da mi to bude životni poziv, samo mi je bilo lepo to delati. Jedan dan me pozval mesar Franjo Meler i njemu sam narisal cijelu kuću, hodnik i jednu cijelu kravu u mesnici. To je bio moj prvi javni nastup, moja prva izložba.

Ali ja, niti kad sam otišao u Zagreb 1957. nisam išao da budem slikar. Išao sam trbuhom za kruhom. S ono malo zemlje više se nije moglo živjeti. Žena mi je rekla: Ako ideš ti, idemo i mi za tobom. I tako sam se zaposlil na pošti. Sa 4 razreda nisam imao veliki izbor. I bil sam poštar i dušom i tijelom i srcem. To mi je bil kruh. Risanje mi je bilo samo igračka od koje ništa nisam očekival. Tek kad sam 1957. odnio hrpu papira u Primitivnu galeriju i kad su mi rekli da moji radovi nisu za izložbu, ali su vrlo zanimljivi, tek tada sam počeo razmišljati...

A kad sam 1961. došel k Hegedušiću i kad mi je on dao svoje mišljenje i savjete, tek tada sam počeo bojažljivo misliti o risanju kao životnom pozivu.

Eh, kad bi mi se vratilo djetinjstvo baš da ga donese i kakvi dobri duh, bilo bi mi drago. Ali što prođe nikada više ne dode. Meni je uvijek bilo lijepo sjetiti se svojeg rodnog kraja, zavičaja i kad sam došel u Zagreb dugo godina sam senjal stazu kojom sam išel bos, svoju staru hižu... i uвijek sam senjal da se hoće zrušiti. Bila je pokrita slamom. Svoj rodni kraj nisam mogao nikako zaboraviti. No s vremenom, čovjek pomalo otupi. U umjetnosti se ne smije izgubiti djetinjstvo. Pogledaj, Picasso nikad nije zaboravio svoju Kataloniju, svoje sunce, podneblje, svoju kozu, sve je čuval uz sebe. Ili Dali, koji je posljednje godine života proveo u rodnom Figueresu. Umjetnost mora imati korijena, jer tamo gdje si se rodil tamo imaš i korijen, makar si ostavil taj kraj. Iz tog korijena se hrani sve što poslije dode.

Nisam imal peticu iz risanja, nikad u školi, zašto je to bilo ne znam. Znam da je moj otac imal olovku i znal nam risati fazane na papiru.

Ljudi kažu treba ići naprijed. A u umjetnosti ići naprijed znači vraćati se. Neprestano otkrivati i, uzeti malo od onoga što smo zaboravili, olovkom i kistom opet zahvatiti u ono blato, one šume, ono trnje, to znači ići naprijed.

Kad bi se sto puta rodil ponovo želil bi si da budem to kaj jesam. Nikad nikakvo drugo zvanje. Ja sam ti se primil za ta G-kola hlebinskog vlaka koji je strašno brzo juril, te 1957.g. Primil sam se za zadnju kvaku vagona i tak sam se čvrsto držal i rekel sam: neću ispasti dolje. Ali nisam razmišljaj da ja budem živel od toga. Imel sam kruh kak poštari. Ali sam htio pokazati svijetu da i ja nešto znam.

O svojem životu, uspjesima, brojnim izložbama priča:

Raditi, stvarati, to je velika radost. A sva ova galama oko mene - sve to ni niš. Otvorenja izložbi su mi najgori trenuci. Najradije ne bih nikada išao ni na jednu svoju izložbu. Volim dati sliku, to da, ali doći naprijed to mi je najneugodnije na svijetu. Predugačke su mi i ruke i noge. Imam tremu, zato na otvorenjima uвijek gledam u pod. Ne volim kad se govori o meni.

Mislio sam kad budem slobodna profesija da bum imal više vremena, al sve je gore, sve ga manje imam, nemrem nikam, vleču me na sve strane.

Meni je najveće veselje kad sednem na bicikl i vozim se, a vjetar pomalo puše i hladi me, gledam prirodu. Onda mislim da je celi svet moj. To mi je ostalo iz djetinjstva. Sjećam se kad je moj otac otišao na sajam prodati kravu i kad se vrnul s biciklom. Bili smo veliki bokci, a kad ga je mati vidla na vratima pokrila je lice i plakala. Imaš troje dece, a prodaš kravu i kupiš bicikla. On, moj otac bil je siromah. Ja to onda nisam mogel shvatiti.

Sa svim svojim novcima, uspjesima i slavom ja svojoj djeci nisam mogel pruštiti ništ od svoga djetinjstva.

Iz intervjuja Marije Henc s Ivanom Lackovićem, 1989.

Ivan Lacković Croata umro je 29. kolovoza 2004. od posljedica srčanog udara vozeći se biciklom po Jarunu.

Nakladnik
GALERIJA MONA LISA

Za nakladnika
MARTIN HENC

Urednik
MARTIN HENC

Autor teksta
NIKOLA ALBANEŽE

Autorica životopisa
MARIJA GELO

Fotografije
MARTIN HENC

Oblikovanje kataloga
GALERIJA MONA LISA

Tisk i uvez
PRINTERA

Naklada
300 primjeraka

Galerija Mona Lisa Zagreb
Tkalčićeva 77
www.galerija-mona-lisa.com

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001009402

ISBN 978-953-7352-18-9

Zagreb, 2018.

Zagreb, Tkalčićeva 77 | 01 46 68 649
www.galerija-mona-lisa.com
galerijamonalisa@gmail.com